

Lukioiden kestävyystiekartasto

17.5.2024

Paula Ratava, Jussi Tomberg

LUKE-kevätseminaari

Kestävä opinvirta – toimintamallit lukioiden ilmasto-
ja kestävyyskasvatukseen

Oulun kaupungin Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Sisältö

Miksi juuri me?

Virittelyä ja viheliäisyyksiä

Miksi tiekartasto?

Tiekartaston esittely

Seuraavat askeleet

Lopuksi

Taustaa

- Kestävä opinvirta – toimintamallit lukioiden ilmasto- ja kestävyyskasvatukseen
 - Oulu – valtakunnallinen tiekartasto
 - Lappeenranta – paikallinen toimintamalli
- Kestävä opinvirta – toimintamallit perusopetuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatukseen
 - Oulu, Lahti, Lappeenranta, Hämeenlinna ja Turku – paikalliset toimintamallit
- Käynnissä 71 ilmasto- ja kestävyyskasvatushanketta ympäri Suomen!

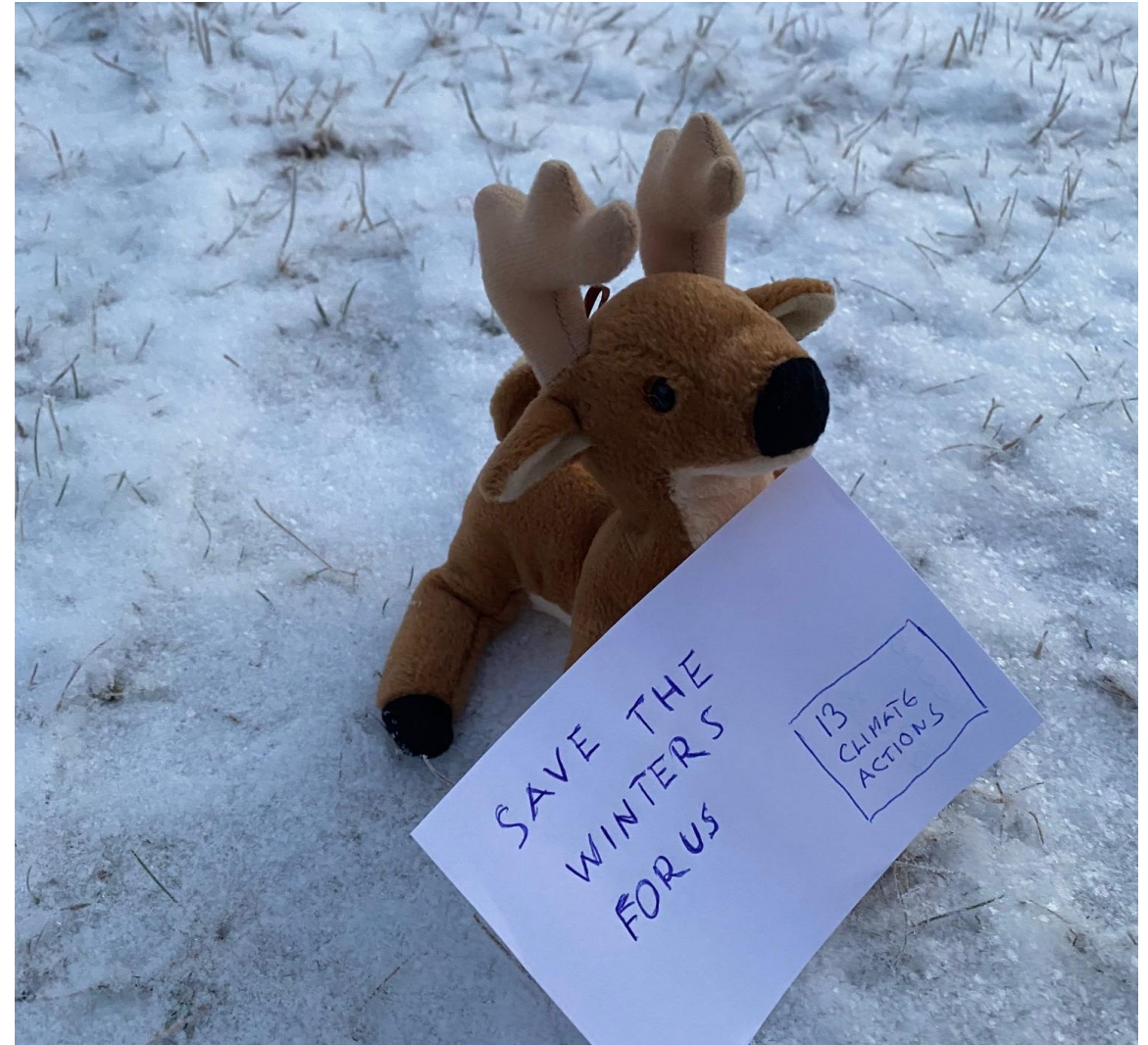
Miksi juuri me?

- Maailmanparantamiseen tarvitaan monta.
- Löydetään oma Sweet Spot.
- Kerrotaan kaikki samaa kestävyystarinaa!
- Lukio hiipuvan elämän elvyttäjänä: maapallon ja ihmisen kantokyky ylitetty.
- Hyvinvointia sinulle, hänelle ja meille: hyvää elämää kaikille.

Keskustelutehtävä

- Muistatko jonkin lapsuutesi tai nuoruutesi liittyvän hetken, jolloin ympäristöaihe tuli sinulle jotenkin näkyväksi?
- Millaisia koulumuistoja sinulla on luontoon tai ympäristöteemoihin liittyen?

Elämme monikriisin aikaa

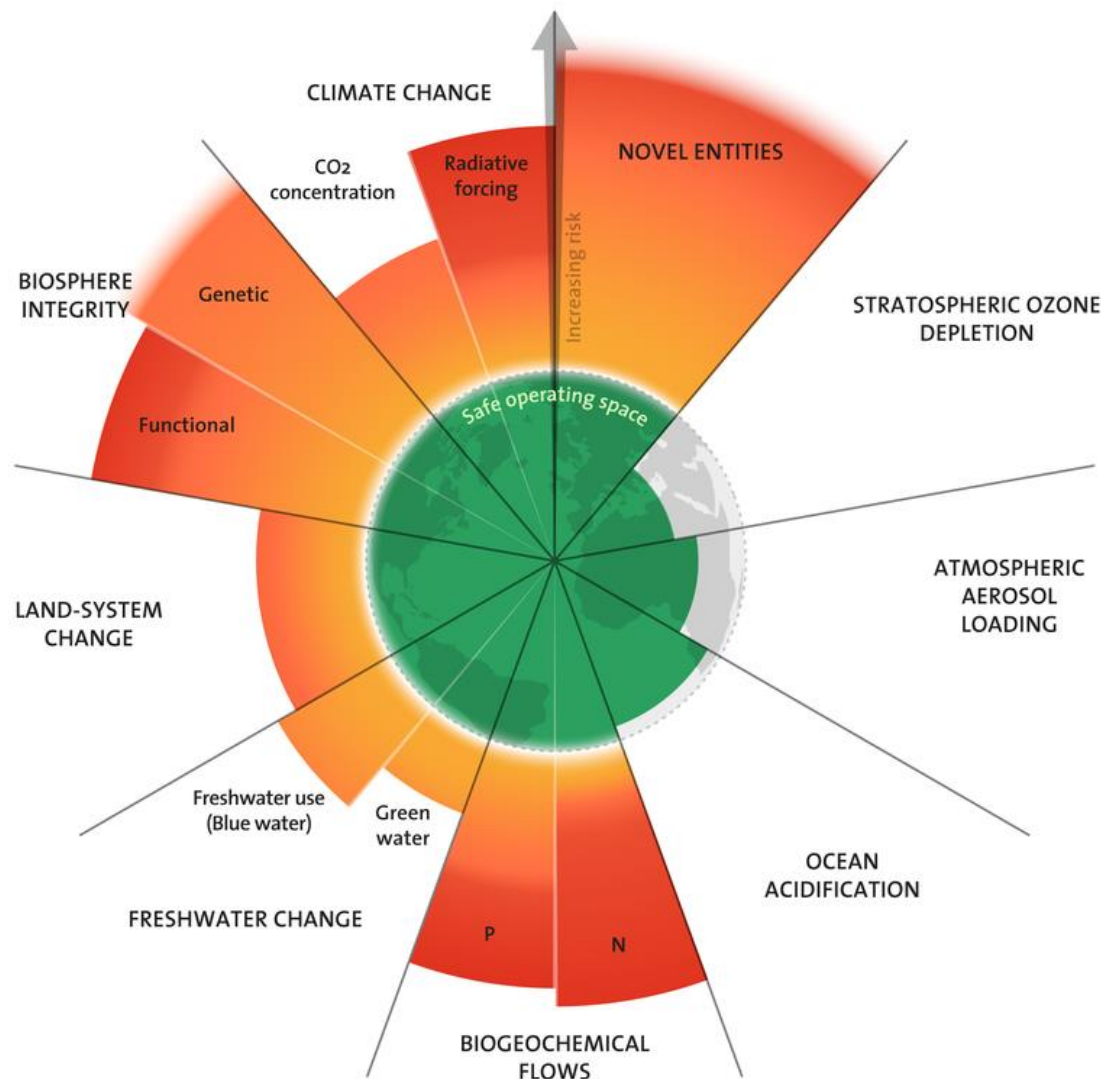
"Ihmisen aiheuttama pandemioiden aikakausi"
(YK 2020)

"Jo neljännes rehtoreista on voimakkaasti työuupunut"
(rehtoribarometri 2022)

"Vain joka kolmannes lapsista ja nuorista liikkuu riittävästi"
(LIITU-tutkimus 2022)

"Nuorten mielenterveyden häiriöiden kasvu on hätähuuto yhteiskunnan muutoksesta"
(TAYS 2020)

"Jo kuusi yhdeksästä planetaarisesta rajasta ylitetty"
(Aalto-yliopisto 2023)

Kohti planetaarista hyvinvointia ja terveyttä

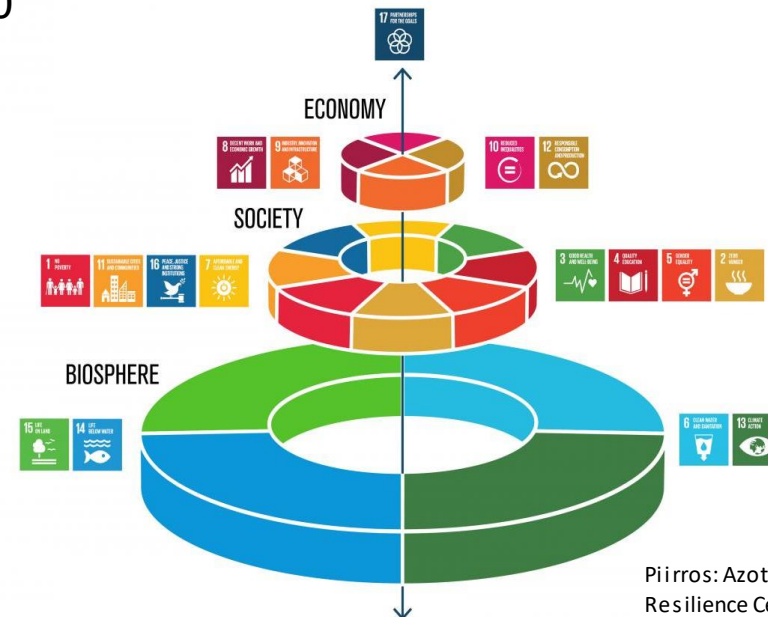
- Luontokato
- <- Luontosuhteen vahvistaminen
- Ilmastokriisi
- <- ilmasto-osaaminen
- Ylikulutus
- <- Kiertotalousosaaminen

Kestävä elämäntapa ja hyvinvointi kulkevat käsi kädessä.

Donitsimalli

Agenda 2030

Tiedämme, mutta toimimmeko?

- Kasvatus on tylsää ja toisteista, ei ratkaisuja
- Mielenkiinto ilmastonmuutosta kohtaan on vähentynyt?
- Henkilökohtainen kestävyyssuhde, se pitää rakentaa
- Poliittisuus ja arvolataus huolettaa opettajia

Lähde: CCC-CATAPULT–hanke, Suomi, UK, Irlanti, Italia.

<https://www.tuni.fi/fi/tutkimus/ilmastokriisia-torjumassa-lasten-toimijuus-kaytantoihin-vaikuttamisessa-transformatiivisen>

Millaista on hyvä kestävyyskasvatus? Opiskelijoiden näkemyksiä

- Turvallinen keskustelukulttuuri ja ympäristö
- Koululla on ympäristövastuulliset puitteet
- Yhdessä oppiminen
- Sosiaalinen media
- Ulkona oppiminen
- Mahdollisuus keskittyä

Lähde: CCC-CATAPULT -hanke <https://www.tuni.fi/fi/tutkimus/ilmastokriisia-torjumassa-lasten-toimijuus-kaytantoihin-vaikuttamisessa-transformatiivisen>

Millaista on hyvä kestävyyskasvatus? Opettajien näkemyksiä

- Mielenkiinnon herättely ja ylläpito
- Innovatiiviset esimerkit ratkaisuista
- Vallitsevan maailmankuvan kritiikki
- Tieteeseen tukeutuminen
- Taidelähtöisyys
- Keskustelu, dialogisuus
- Osallisuus ja toimijuus
- Oppiaineet ylittävä toiminta

-> Nämä näkyvät myös tiekartastossa!

Lähde: CCC-CATAPULT -hanke <https://www.tuni.fi/fi/tutkimus/ilmastokriisia-torjumassa-lasten-toimijuus-kaytantoihin-vaikuttamisessa-transformatiivisen>

Miten eteenpäin?

- Meidän on tarjottava lapsille ja nuorille toivon horisontteja.
- Kestävä elämä ei ole ristiriidassa hyvinvoinnin kanssa – päinvastoin!
- Tiekartasto tarjoaa hyviä esimerkkejä käytännön toteutuksesta.

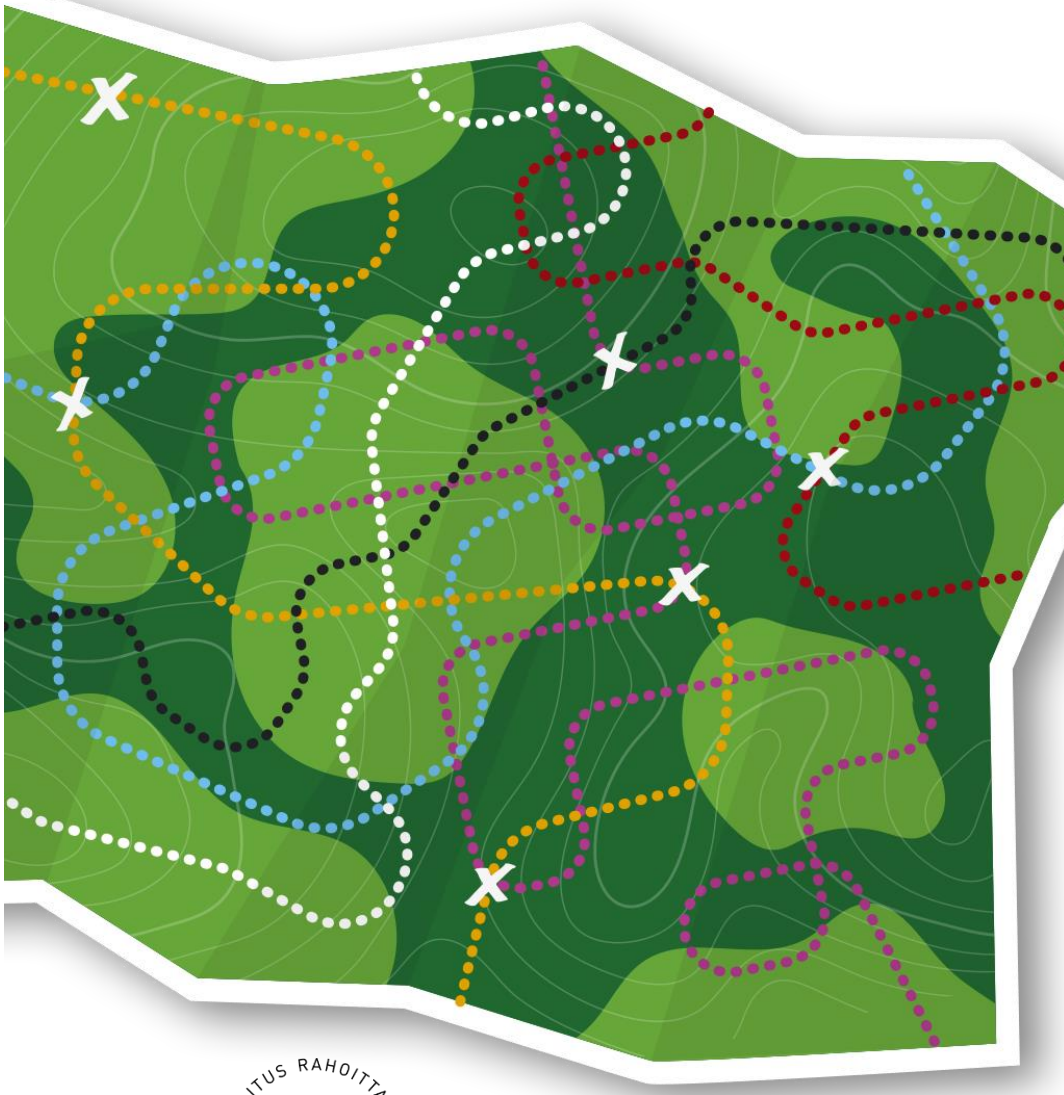
Meidän vastuumme

- Olemme vastuussa ekososiaalisen sivistyksen mahdollistamisesta lapsille ja nuorille.
- Tehtävämme on välittää oppeja menneestä, realistista tilannekuvaa ja toivoa tulevaan.
- Painotamme tutkittua tietoa ja kriittistä lukutaitoa oletusten ja luulojen sijaan.
- Tavoittelemme elämäntapaa, joka poikkeaa totutusta, mutta on laadultaan rikkaampaa ja merkityksellistä.

Miksi tiekartasto?

- Lukioille tukea kestävyuden edistämiseen: kohti resurssiviisasta, hiilineutraalia ja luontomyönteistä lukiota.
- Kunnia, että saimme olla tätä kokoamassa!

Tiekartaston kohderyhmä:

- Koko lukioväki, mutta erityisesti lukiojohto ja opettajat
- Erityisesti inspiroivista case-esimerkeistä voivat inspiroitua kaikki!

Tiekartaston sisältö

Kohti hyvinvoivaa ja kestävää lukiota:

- Syventäviä asiantuntija-artikkeleita tiekartaston taustalle
- GreenComp-kestävyysosaamisen yhdistämistä oppiaineisiin ja laaja-alaisiin tavoitteisiin
- Erilaisia opetuksen, johtamisen ja toiminnan case-esimerkkejä
- Konkreettisia työkaluja oman oppilaitoksen kehittämiseen

Asiantuntija-artikkelit

- Hanna Pohjonen, Opetushallitus
- Pekka Fredriksson ja Timo Kärkkäinen, Oulun kaupunki
- Ville Lähde, BIOS-tutkimusyksikkö
- Laura Arikka, Erätauko-säätiö
- Niina Mykrä, Sirpa Suojoki-Saarinen ja Anna Lehtonen, ECF4CLIM-hanke

Poimintoja:

Koulun tehtävänä ei ole kaunistella kuvaa todellisuudesta, vaan sen täytyy tarjota eväitä, joilla estää masentuminen tulevaisuuden edessä.

- Ville Lähde -

Tulevaisuuskuvan tulee mahtua planetaaristen rajojen raameihin. Meillä tulee olla rohkeutta pohtia pedagogisia ratkaisuja – miten me opetamme, missä me toimimme ja miten me opimme. Ei riitä, että opimme maailmasta ja miten me toimimme siinä. Meidän tulee oppia olemaan yhtä ympäröivän maailman kanssa.

- Hanna Pohjonen -

Koulu yhteisöt voivat parhaimmillaan toimia tienraivaajina suhteessa muihin toimijoihin.

- Pekka Fredriksson ja Timo Kärkkäinen -

Tiedon, tutkimuksen ja asiantuntijuuden lisäksi tarvitaan muutoksen hetkellä yhteistä keskustelua, dialogia. Mitä keskusteluvampi yhteisö, sitä helpompi on tehdä kestäviä ratkaisuja.

- Laura Arikka -

Jokaisella oppiaineella on oma ainutlaatuinen roolinsa, jota muut oppiaineet eivät voi täyttää, mutta ymmärrys kokonaisuudesta syntyy vasta sisältöjen kietoutuessa yhteen.

- Niina Mykrä, Sirpa Suojoki-Saarinen ja Anna Lehtonen -

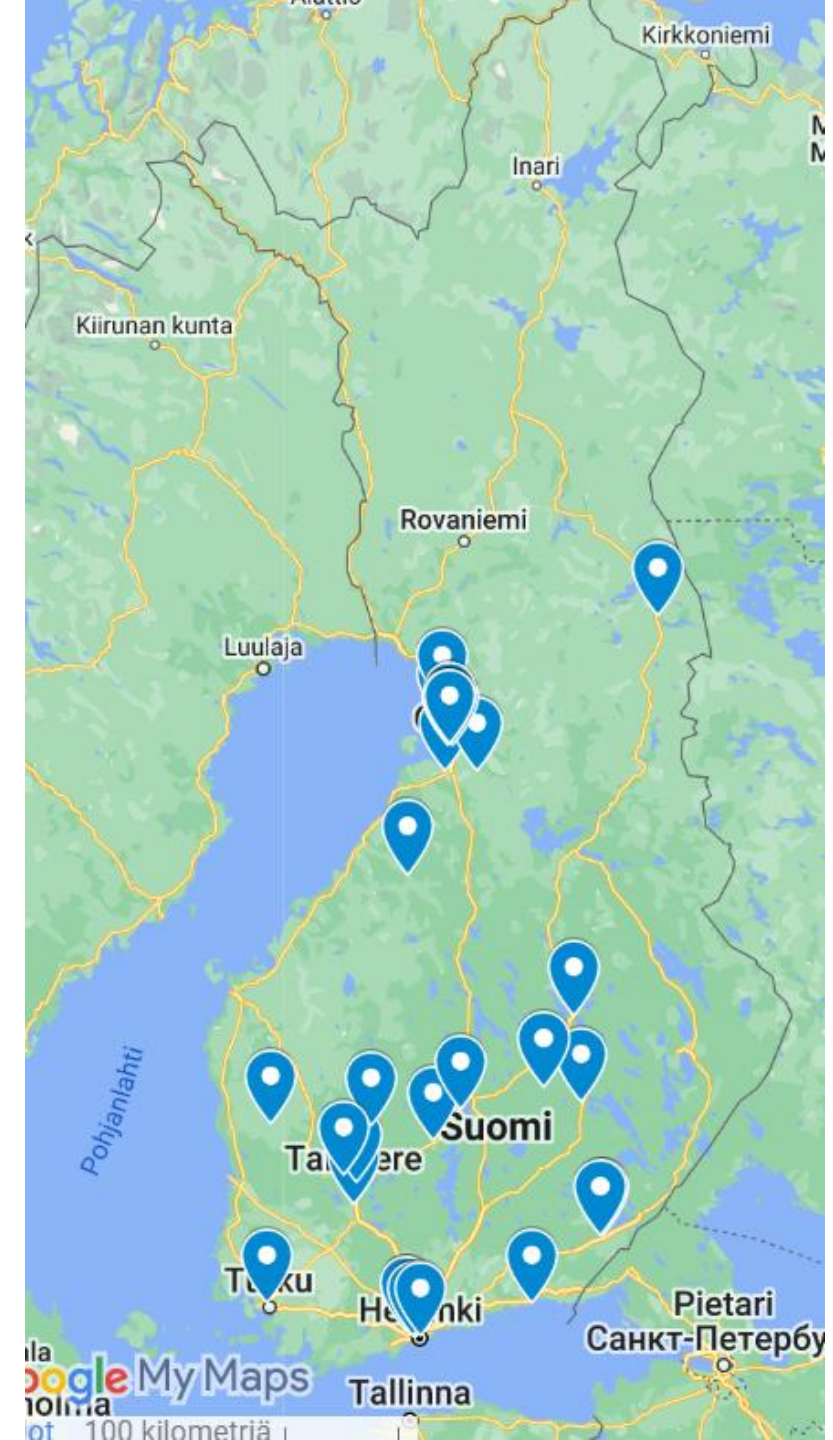
Tiekartaston rakentaminen

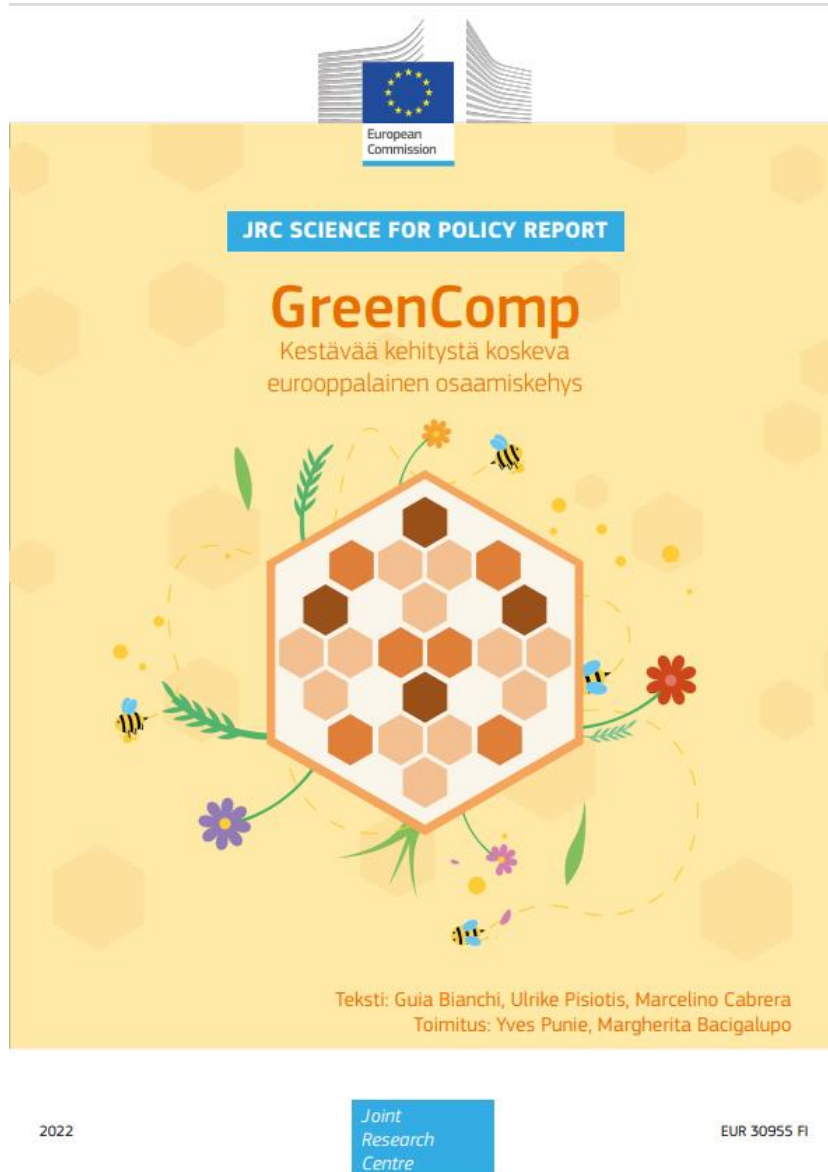
- Syksyllä 2022: hankkeen startti
- Talvella 2023:
 - tiekartastoprosessin suunnittelu palvelumuotoilun oppeja hyödyntäen ja kiinnostuneita lukioita rekrytoiden.
 - aloitustapaaminen, jossa selvitettiin lukioiden mahdollisuuksia ja toiveita olla mukana.
- 5/2023–4/2024: viisi työpajaa sekä ennakkokyselyt.
- Keväällä 2024: kirjoitustyö, koostaminen ja siirtäminen Zine-alustalle

Mukana kirjoittamassa ja kommentoimassa:

- Lukiot: Gymnasiet Grankulla samskola, Haukiputaan lukio, Helsingin Uusi yhteiskoulu, Honkajoen lukio, Iin lukio, Jo-roisten lukio, Jämsän lukio, Kansainvälisen liiketoiminnan lukio, Kauniaisten lukio, Kempeleen lukio, Kimpisen lukio, Kotkan lyseo, Kuusamon lukio, Laanilan lukio, Lappeen-rannan lyseon lukio, Lempäälän lukio, Limingan lukio, Muhoksen lukio, Muuramen lukio, Otaniemen lukio, Oulun aikuislukio, Oulun normaalikoulun lukio, Oulun lyseon lu-kio, Oulun steinerkoulun lukio, Oulun Suomalaisen Yhteis-koulun lukio, Pieksämäen lukio, Sammon keskuslukio, Raudaskylän lukio, Ruoveden lukio, Ylöjärven lukio.
- Lisäksi pajoissa on ollut asiantuntijoita Opetushallitukses-ta, Kestoa – kestävä toinen aste -hankkeesta (Turku) ja Ou-lun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluista.
- Taitto: Jukka Sormunen
- Kuvituskuvat: Markku Jurva

GreenComp

- Tiekartasto on linkitetty vahvasti eurooppalaiseen kestävyysosaamisen viitekehikkoon, GreenCompiin.
- GreenComp on
 - yhteisesti hyväksytty määritelmä siitä, mitä kestävyysosaamisella tarkoitetaan,
 - tarjoaa yhteisen perustan oppimiselle ja ohjenuoran opettajille,
 - auttaa oppilaitoksia kehittämään, tarkistamaan ja mukauttamaan kestävää kehitystä koskevia tavoitteitaan sekä opetus- ja oppimiskäytäntöjä ja
 - voi myös toimia kestävyyttä koskevan oppimisen vauhdittajana.

GreenComp

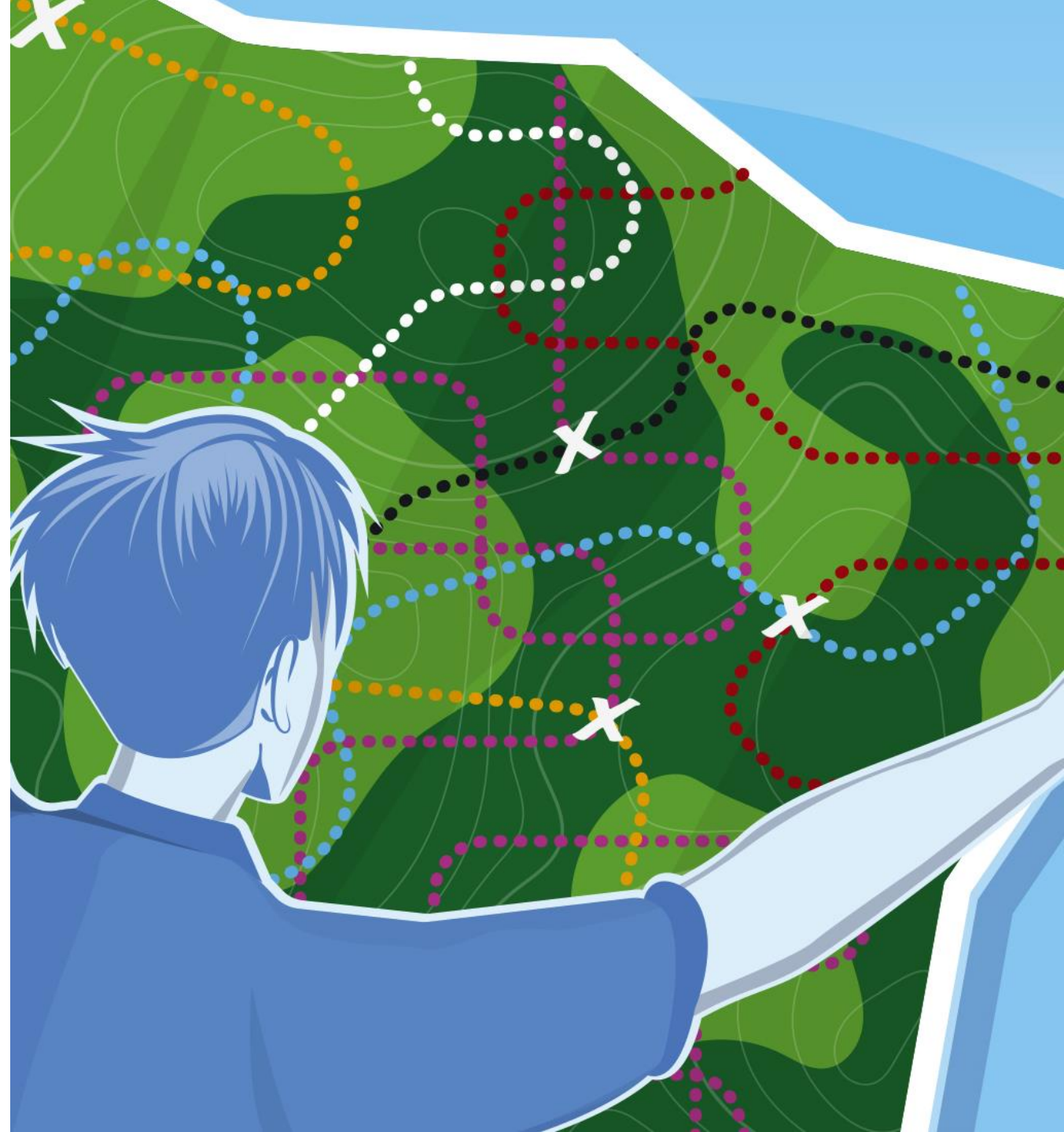
yhdistettynä

- Lukion opetussuunnitelmaan
- Eri oppiaineisiin ja laaja-alaisiin tavoitteisiin
- Toimintakulttuuriin, johtamiseen ja rakenteisiin
- Case-esimerkkeihin ja työkaluihin

Niina Mykrä: Jokaisella oppiaineella on oma ympäristösuhteensa.

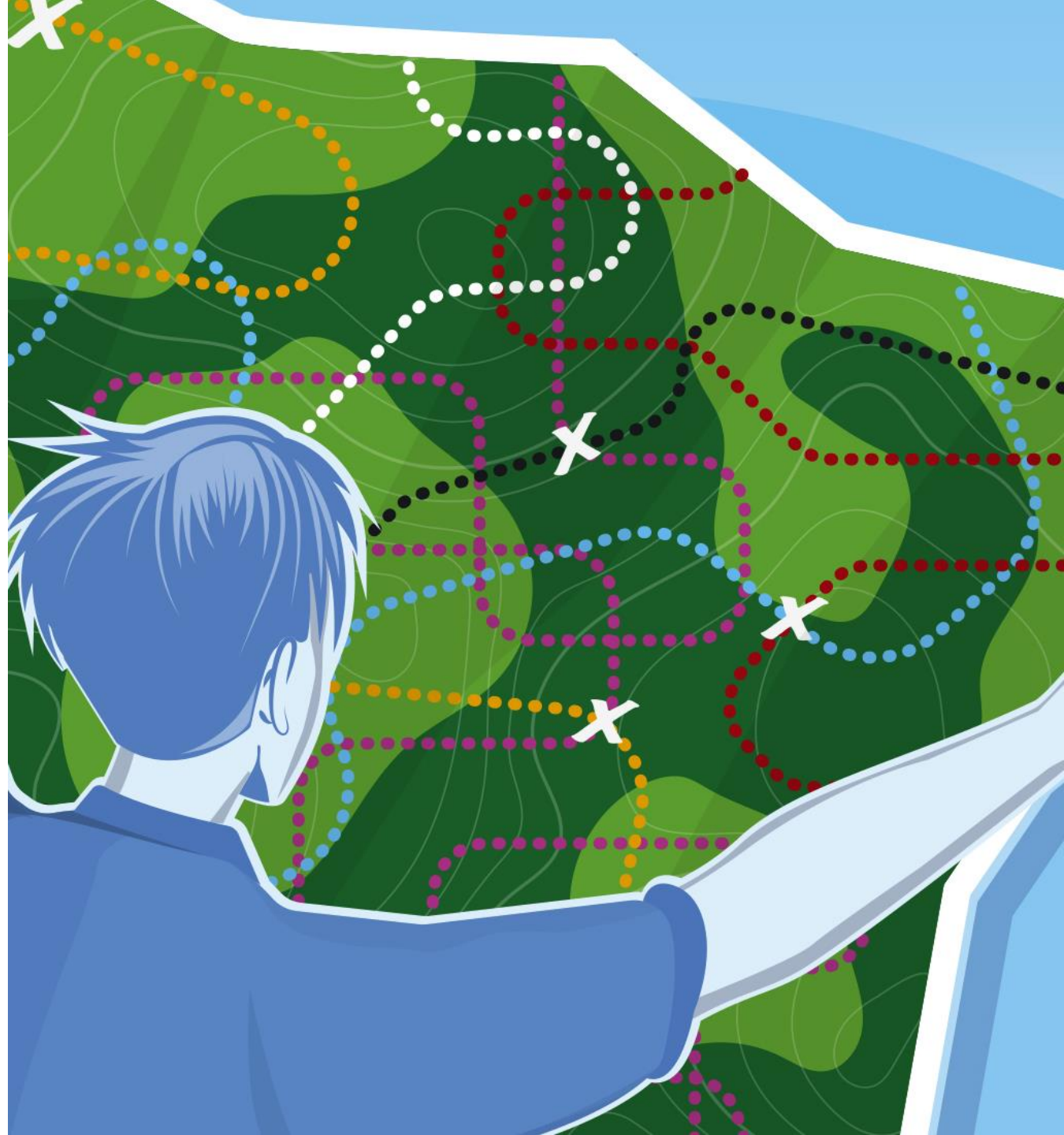
Case-esimerkit

- Lukioiden arjesta:
 - Pedagogiikka
 - Toimintakulttuuri
 - Osana yhteiskuntaa
- Innostavia, havainnollisia ja monipuolisia kuvauksia lukioiden kestävyystoiminnan eri muodoista

Malleja, materiaaleja ja työkaluja

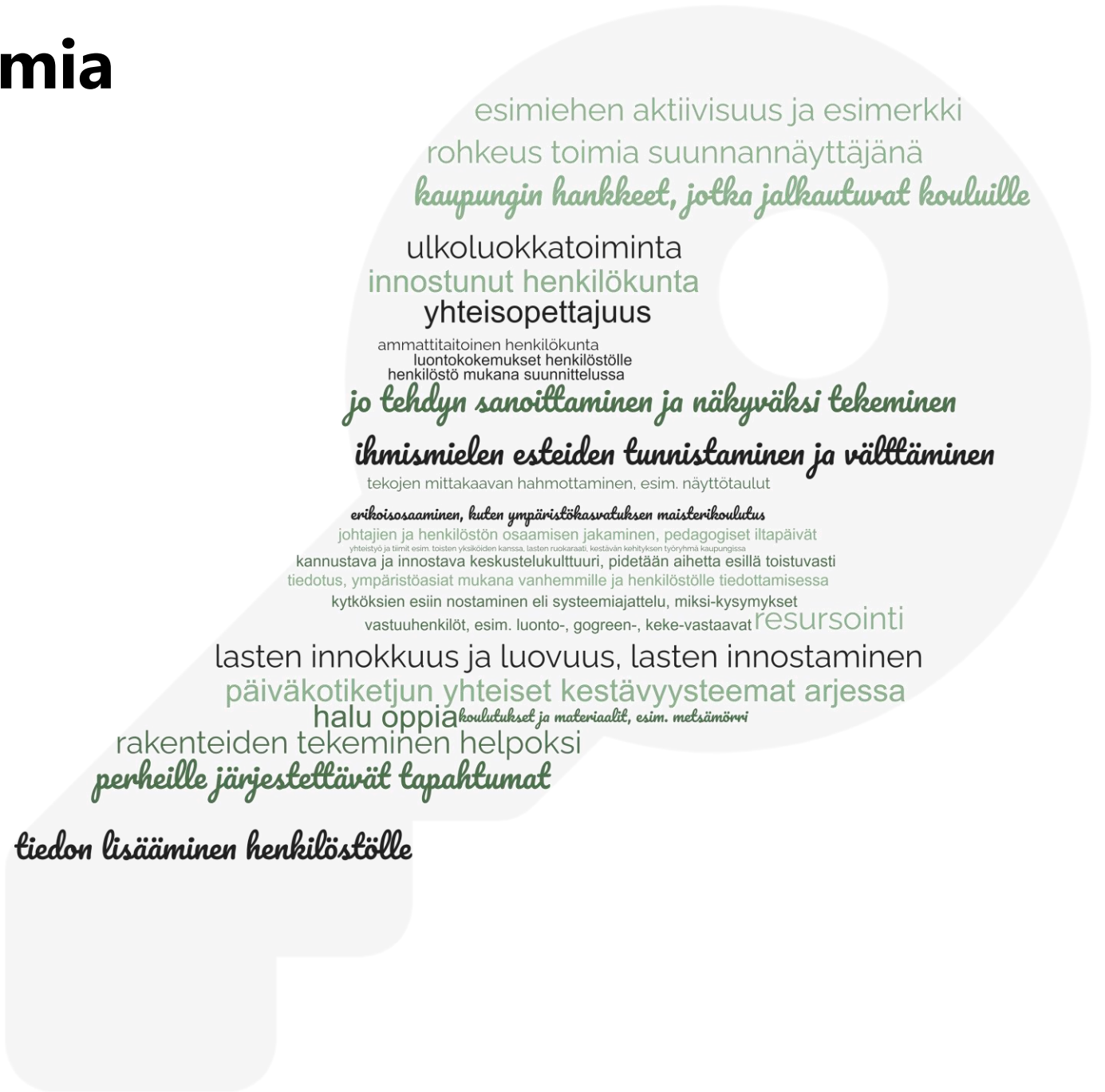
- Poimintoja toimintamalleista ja materiaaleista
- Askelia kestävän ja hyvinvoivan lukion rakentamiseen
- Pohdintatehtäviä pitkin tiekartastoa

Mitkä olisivat teillä avaimia ekologisen kestävyuden mahdollistamiseen?

1. Kestävyysosaamiseen resursointi
2. Rohkea ja innostava toimintakulttuuri
3. Yhteistyön lisääminen
4. Oppimisympäristöjen monipuolistaminen
5. Toimiva viestintä ja vuorovaikutus

Lähde: Kohti ympäristövastuullista oppimisyhteisöä -hanke ja [-diaesitys](#) Mappa.fi:ssä

Otsikoita vuonna 2030

- Vuoden 2030 abiturientit ovat nyt 6-luokkalaisia. Mitä he silloin lukevat lehdistä? Keksi otsikoita.

<https://www.menti.com/alofzjmdmw9j>

59456141

Miten uudistua?

- Tuoretta ja kiinnostavaa – pois toisteisuudesta
- Ammattien ja työelämän kytkentä – jokainen ammatti voi rakentaa kestäväää tulevaisuutta
- Autenttiset oppimisympäristöt
- Väyläopinnot (Case Korjausopas ja OAMK)
- Arvokeskustelut ja hyvä elämä keskiöön – välillä jarrua

**Täältä uunituoretta
tiekartastoa tutkimaan ->**

Kiitos!

Lisätietoja? Ota yhteyttä:

Paula Ratava, Paula.Ratava(a)ouka.fi, puh. 040 593 1963

Jussi Tomberg, Jussi.Tomberg(a)ouka.fi, puh. 044 703 9186

#kestävälukio #meidänreitti @opinvirta

